

עלון מספר 73

הנשיא ויצמן נתיבי השלום בנימין דה רוטשילד המדע רחובות ראשונים מצאנו יין
נס מעגלים כרמים הבה נגילה יבנה וחבריה בנות ברית אשדוד זמורה ביחד

תמוז תשפ"ו

העלון הדיגיטלי

יוני 2026

תוכן עניינים

דבר העורך – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי מלינסקי

מה נשמע בלשכות המועצה:

- הספד לפסח זוכובסקי לשכת ראשונים – סבי גרציאני
- בין ירושלים של מעלה למילים של מטה – נינה לוי
- לשכת נס במוזיאון אילנה גור – מלכה סולומונוביץ'
- התנדבות ב"פתחון לב" לקראת שבועות – ישראל פרקר
- מפגש לשכת "ביחד" – עפרה דוד
- מפגש לשכת מעגלים – גלית גולוב
- לשכת הבה נגילה- טיול לירושלים – חנוך גלברג
- סדק בחומה - ענת קורן

ביה"ס תחכמוני של תנועת המזרחי – צבי תדמור

יהושע השל פרבשטיין מנהיג המזרחי – צבי תדמור

הרב אברהם פרינס, המנהל המיתולוגי – צבי תדמור

חלון לעלון

יוסי רזי

חוויות מהמיון

"אחות, אחות, בבקשה בואי אלי".

כך שמעתי בחדר המיון, שבו ביקרתי לאחרונה, מאחת מהנשים שהיו שם.

שמתי לב שההליכון של האישה היה מקופל, בצורה מסודרת, בקצה מיטתה. ציפורניה היו עשויות כהלכה, עיניה ממוקדות וערות לנעשה בסביבתה. אותה אישה השמיעה את קולה בצורה בטוחה ורהוטה כלפי האחות שסעדה אותה:

"מזה שעתיים אני כאן, מדוע לא הגיע אלי רופא? מדוע לא דיווחתם לי על תוצאות הבדיקות מהמעבדה? תשלחו אלי את האחות האחראית ואת הרופא האחראי על חדר המיון. אני אמנם זקנה אבל עדיין אני רואה, שומעת ומבינה".

במבט מרפרף, ללא סקר מקצועי, רוב החולים במיון היו גברים, שהגיעו עם בן משפחה או מטפל. האמת, לא ראיתי שום גבר חולה שטיפל וניהל את מחלתו בעצמו ועוד העז, לסיום, לבקר את טיב הטיפול שיקבל במיון.

ואז, לנוכח אותה אשה, מול הגברים שבסמוך לה, נזכרתי איכשהו בנתון סטטיסטי לפיו נשים בארץ חיות כארבע שנים יותר מגברים..

ככה זה כשהבדלים, באופן כללי, ניכרים לעין, ולו בחדר המיון בלבד...

דבר יו"ר המועצה

שלום חברות וחברים יקרים,

עם כניסתו של חודש יוני אנו מציינים את היום הארוך ביותר בשנה ואת תחילתו של הקיץ.

הימים המתארכים מביאים אתם אנרגיה מחדשת של עשייה, מפגש וחיבור קהילתי.

אין עת מתאימה מזו, ביום הארוך ביותר בשנה, כדי לחדש ימינו כקדם: אנו נרגשים לפתוח מחדש את פעילות "קול הדרום" באירוע חגיגי ומזמינים את כולכם אלינו לערב שכולו מוזיקה וקהילה עם הזמרת הנפלאה שירן שחר בורק.

נשמח מאוד לראות את כולכם חוגגים ומציינים איתנו את נקודת הזינוק המחודשת!

גם ברגעי השמחה והעשייה שלנו, ליבנו ותפילותינו נשארים תמיד עם מי שמגינים עלינו ושולחים מכאן איחולי שלום ובטחון לכל חילינו וכוחות הבטחון העומדים על המשמר ומייחלים לרפואה שלמה והחלמה לכל הפצועים.

קריאה מהנה, להתראות באירוע "קול הדרום"!!!

שלכם בברכה,

אבי מלינסקי

יו"ר מועצה אזורית דרום

מה נשמע בלשכות המועצה

הספד לפסח זוכובסקי לשכת ראשונים

כתב סבי גרציאני

אסתר ובנותיו ספדו:

אדם שרואה טוב באנשים, במצבים, ובחיים

וכשאחרים כעסו או התלוננו הוא תמיד היה מוצא משהו טוב להגיד.

אדם רגוע, עם לב ענק, סבלנות אין סופית ונתינה טבעית.

תמיד שם בשביל כולם, תמיד עוזר, בלי לעשות עניין ובלי לבקש כלום לעצמו.

איש משפחה, ערכים, ודרך ארץ. נוכחתו תמיד השרתה שקט וביטחון.

אדם שהנוכחות שלו עשתה שקט וביטחון. ומי שזכה להכיר אותו

זכה בחבר מיוחד.

ובנימה אישית זכיתי בשנים האחרונות לחסות בצילו וללמוד דרך ארץ מאישיותו.

שלום חבר.

בין ירושלים של מעלה למילים של מטה

כתבה: נינה לוי

במוצ"ש 16.5 חברי "נס" נפגשו בביתם של מיה ומני דורפן. מפגש חברתי מרגש וחם שמצפים לו כל חודש.

את הערב פתחה הנשיאה מלכה סולומונוביץ ברוח חגיגית ומרגשת בדבריה ליום ירושלים. היא הזכירה לכולנו את החיבור העמוק, ההיסטורי והאישי של כל אחד מאתנו לעיר מיוחדת, יקרה וחשובה לנו מאד.

היא ציינה "לכבוד יום ירושלים בירתנו, אנו עוצרים לרגע, לא רק כדי לזכור את איחודה של ירושלים, אלא כדי לשאול את עצמנו איך אנחנו ממשיכים לבנות בתוכה גשרים של כבוד, של אחדות ושל אהבת אדם. ולכן במפגש שלנו, נרים לחיים ונאמר תודה על הזכות להיות חלק מסיפור שעדיין נכתב וימשיך להיכתב עוד שנים רבות".

בהמשך הערב, צללנו לתוך הרצאה מעניינת, אקטואלית ומעשירה בנושא "לשון הרע, הגנת

הפרטיות וגבולות חופש הביטוי". המרצה לקח אותנו למסע בין החוק לחיים האמיתיים. למדנו מהם הקריטריונים המשפטיים והחברתיים שמגדירים מתי אמירה הופכת ל"לשון הרע" ואיפה עובר הגבול הדק בינה לבין חופש הביטוי.

המרצה העשיר את ההסברים בדוגמאות מוכרות, פיקנטיות ומעניינות שגרמו לכולנו לחשוב פעמיים על הדרך שבה אנחנו מתבטאים ועל החשיבות של שמירה על פרטיותו של האחר.

המפגש הזה הוכיח שוב כמה המפגשים שלנו מלאי תוכן, עניין וערך מוסף. יצאנו עם חומר למחשבה, ועם ידע משפטי וחברתי חדש.

תודה ענקית למיה ומני על האירוע המושקע.

באתר

<https://did.li/6tdsl>

בפייסבוק

<https://did.li/souDN>

לשכת נס במוזיאון אילנה גור

מלכה סולומונוביץ- נשיאת לשכת נס

חברים מלשכת נס ביקרו היום, יום המוזיאונים הבינלאומי, 18.5.2026, במוזיאון אילנה גור ביפו. זכינו לסיור מודרך יוצא מן הכלל בהובלת ניצן – מדריכה משכמה ומעלה, שהצליחה בחום, ידע ורגישות להפוך את הביקור לחוויה מרגשת.

המוזיאון עצמו הוא הרבה מעבר למקום תצוגה. זהו ביתה הפרטי ועולמה האישי והיצירתי של האמנית והפסלת, אילנה גור בת ה-90 – אישה יוצאת דופן שהפכה את סיפור חייה ליצירה חיה ונושמת.

יצירותיה של אילנה גור משלבות חומרים בלתי שגרתיים: ברזל, עץ,

חפצים שנאספו לאורך השנים, פריטי עתיקות ואמנות מכל רחבי העולם – ויצרות מפגש מסקרן בין ישן לחדש, בין שבר לשלמות, בין כאב לתקווה.

אפשר היה לחוש כיצד כל מוצג במוזיאון אינו רק חפץ – אלא סיפור. סיפור של חיפוש, של התחדשות ושל אמונה שאפשר לקחת חלקים שבורים, זיכרונות, חומרים שנדמה שסיימו את תפקידם – ולהפוך אותם למשהו חדש, חי ויפה.

בין אבן, ברזל ועץ שמחנו לראות כי יופי נולד לא רק ממה שמושלם – אלא ממה שיש בו נשמה.

כמה סמלי היה לקיים את הביקור דווקא ביום המוזיאונים הבינלאומי, שהשנה עומד בסימן "מוזיאונים מאחדים עולם מפולג", רעיון המדגיש את כוחם של מוזיאונים לחבר בין אנשים, תרבויות, סיפורים וקולות שונים, דווקא בתקופות מורכבות ומקוטבות.

ואיך אפשר שלא לחשוב על המציאות שלנו כאן בארץ? בתקופה שבה החברה הישראלית מתמודדת עם כאב, מחלוקות, אובדן וגעגוע – המסר הזה נוגע במיוחד. דווקא עכשיו, מוזיאונים, אמנות ומפגשים אנושיים מזכירים לנו את היכולת לעצור לרגע, להקשיב, לראות את האחר, ולהתחבר למה שמאחד בינינו יותר ממה שמפריד.

יצאנו מהביקור לא רק עם ידע חדש, אלא עם לב מלא. עם חיוך. עם מחשבות. ועם תחושת תודה על האפשרות לעצור את שגרת החיים, להתרגש, להתפעל – ופשוט ליהנות.

התנדבות ב"פתחון לב" לקראת שבועות והקשר בין שבועות להתנדבות ישראל פרקר- לשכת מצאנו יין ראשון לציון

יום לפני ערב חג השבועות הצטרפנו זאב פלדמן ואני, ישראל פרקר, מלשכת בני ברית "מצאנו יין" בראשון לציון, למתנדבים ומתנדבות במפעל ההתנדבותי הגדול והמבורך "פתחון לב" בראשון לציון.

עסקנו בהכנת ומילוי שקיות מזון גדולות לחג לנזקקים שהוגדרו ע"י אנשי משרד הרווחה כראויים להגיע ולקבלן עם תודה גדולה עבור הדאגה להם.

טווח גילאי המתנדבים היה גדול, מצעירים ועד בוגרים מאוד והייתה גם קבוצה של דוברי אנגלית שהגיעו מארה"ב להתנדב בארץ וגם ב"פתחון לב".

היה נהדר לראות את המתנדבים שהרגישו

בדיוק כמוני. ההתנדבות עושה לנו הרגשה טובה ורצון להגיע שוב ושוב לעזור. עוד ועוד מקבלי המצרכים הגיעו עם סלים גדולים וריקים, ויצאו עם סלים מלאים וכבדים במצרכי מזון שונים ומגוונים, חלביים, בשריים ירקות ועוד. מסתבר שיש קשר עמוק ויפה בין ההתנדבות הזו שלנו ושלהם לבין חג השבועות. מבחינה ערכית, היסטורית וחברתית.

שבועות מזוהה אצל רבים בעיקר עם גבינות, ביכורים ומתן תורה, אבל בלב החג נמצא דווקא הרעיון של נתינה ועזרה לזולת. החג מוכר כחג קציר חקלאי וכחג מתן תורה, המקורות והמנהגים שלו שזורים ברוח ההתנדבות והערבות ההדדית. הקשר המובהק ביותר בין החג לערכי העזרה לזולת מגיע מקריאת מגילת רות במהלך החג. המגילה כולה מבוססת על פעילות התנדבותית לטובת אחרים.

רות בחרה להישאר עם נעמי חמותה הענייה והבודדה, מתוך נאמנות וחסד טהור, ללא כל תמורה. הסיפור מתרחש בימי קציר החיטים (תקופת שבועות), כשרות מלקטת שיבולים בשדות בעקבות המצוות החברתיות שבתורה: לקט, שכחה ופאה. מסתבר שקיימת חובה לבעלי השדות להשאיר חלק מהיבול לחלשים בחברה.

בעז מגלה רגישות רבה, דואג לביטחונה ולתזונתה של רות ומעניק לה חסד שמציל אותה ואחר כך גם את נעמי.

שבועות הוא חג מתן תורה. חז"ל הדגישו שהתורה מושתתת על מצע החסד והנתינה לזולת. קבלת התורה מחייבת את האדם בעיקר במצוות שבין אדם לחברו. הבסיס ליצירת חברה אכפתית, שבה אנשים מתגייסים ומתנדבים זה למען זה. ההתנדבות המודרנית היא במידה רבה המשך של הערכים הללו.

בתקופת המקרא היו מביאים את ראשית היבול לבית המקדש. עצם הרעיון של "לתת מהראשון

ומהטוב" קשור לרוח ההתנדבות. לא רק לקבל, אלא גם לחלוק עם אחרים. מצוות הבאת הביכורים לבית המקדש, שהיא ממרכזי החג, מייצגת הכרת תודה ושותפות קהילתית. שבועות הוא חג קציר. בעבר החקלאות הייתה מבוססת על שיתוף ועזרה הדדית בין אנשים. גם כיום הרבה ארגוני חסד מנצלים את תקופת החג לאיסוף מזון, סלי חג ותרומות. כפי שז"ן, אוכל וחגים מחברים בין אנשים, כך גם התנדבות יוצרת קהילה, שייכות ומשמעות. אצל מבוגרים במיוחד, התנדבות נותנת תחושת ערך, חיוניות וקשר אנושי. זה מתחבר מאוד לאווירת חג השבועות, חג של צמיחה והתחדשות. מסקנה: שבועות הוא לא רק חג של קבלת תורה אלא גם חג של "נתינת אדם לאדם". ארגוני חסד, עמותות וקהילות רבות בארץ מנצלים את סמלי החג לפעילויות התנדבותיות מגוונות: "ביכורים לקהילה": איסוף ותרומה של מוצרי מזון, פירות, ירקות ומוצרי חלב עבור משפחות נזקקות, קשישים ובתי תמחוי, כדי להבטיח שכולם יוכלו לחגוג בכבוד. מה שברור לי הוא שאנחנו נמשיך להתנדב ונזמין עוד חברים להגיע איתנו למרכזי "פתחון לב" לעזור לנזקקים לא רק לקראת שבועות.

מפגש לשכת "ביחד"

כתבה עפרה דוד

מפגש מגבש של לשכת "ביחד" התקיים ביום שלישי 26.5.26 בביתה החמים והנעים של יפה

פולק. את הבוקר פתחה נשיאת הלשכה, ברכה צויליך, בדברי ברכה, ובציון יום הולדתה של רותי אמיר באווירה חגיגית ומלאה אהבה.

נהנינו מסדנה מיוחדת ומעצימה בהנחיית חברתנו אסתר דסקל והמנחה ספיר חן .

כל אחת מהחברות בחרה באופן אינטואיטיבי אבן שעוצבה על ידי אסתר דסקל, ועל כל אבן הופיעה מילה אחרת. באמצעות המילה שנבחרה שיתפה כל אחת כיצד תוכל לתרום לקבוצה, ולחזק את רוח הלשכה. סדנה זו היא חלק מתהליך גיבוש הלשכה עפ"י ערכי בני ברית

בהמשך המפגש שיתפה מלכה סלמנוביץ, מנטורית הלשכה, רעיונות וכלים להגברת החשיפה של בני ברית ברשתות החברתיות, והדגישה את חשיבות הנוכחות גם ברשתות.

סיימו את המפגש בתחושת קרבה, חיבור וציפייה למפגש הבא.

מפגש לשכת "מעגלים"

כתבה גלית גולוב

כייף חיים היה לנו ב"מעגלים".

במוצ"ש 30/5/26 בדירתם של איריס ואבי חזן התכנסנו כשברקע השקיעה המרהיבה.

כשעופרה דוד, נשיאת הלשכה ומקימת הלשכה, אמרה שהזמינה נגנית סקסופון לא דמיינו את הטוב הזה.

איילת והסקסופון הנעימו והרקידו לנו את הגוף. חידדו את חושינו, את הידע שצברנו ואת יצר התחרות כשחדה לנו חידון מוסיקלי באמצעות הסקסופון.

על הרחבה עלו יוצרים מכל התקופות ומרחבי העולם בשפות שונות- אנגלית, צרפתית, איטלקית ועברית. מאלביס האגדי דרך אנריקו מסיאס, אן מארי דוד, וכלה ביהורם גאון. וגם חידון על הלהקות הצבאיות. שרנו בקולי קולות את "לגור אתו" ורקדנו את "עוד לא אהבתי די".

גילה קלר, הזמרת שבחבורה, הפליאה בקולה ובידע שלה כשזיהתה ושרה עם הסקסופון את כל השירים. זכינו.

לאיריס, בעלת הבית חגגנו יום הולדת ועופרה דוד ברכה אותה.

קינחנו בשיר "חברים" כשכולנו ניצבנו חבוקים ומתנועעים לצליליו "חבר אחד לימד אותי לשיר, חבר אחד לימד אותי לשמוח, גם חברתי הציעה לי לקחת קצת אוויר ואת הרע מהר מאד לשכוח".

לאחר ששמענו גם את סיפור חייה המרגש של איילת, נגנית הסקסופון, הבנו מדוע אימצה היא את המשפט מהשיר ולהשתדל לנהוג כך גם בחיינו- להתרכז בטוב, לסנן את הרע!

לשכת הבה נגילה – טיול לירושלים

רשם חנוך גלברג

בתאריך 2.6.26 יצאנו קבוצת "הבה נגילה" מראשון לציון יחד עם חברים נוספים לסיור בירושלים והסביבה. אומרים שכל עכבה לטובה ואצלנו זה הוכח בגדול, לאחר דחייה מאולצת של הטיול בשל מלחמת שאגת הארי יצאנו סוף סוף לטיול המתוכנן והציפיה בהחלט השתלמה, זכינו ליום גדוש פעילות, טבע, תרבות, ציונות, והמון רגש בירושלים וסביבתה.

את המסלול פתחנו בשמורת עין חמד טיול פסטורלי לצד נהר מפכה וארוחת בוקר טעימה עשירה ומגוונת שפתחה לנו את התיאבון ואת הלב, שרון המדריכה העבירה לנו סמינר קצר על העצים המיוחדים במקום ועל חווה החקלאית העתיקה שקיימת מהאלף העשירי בתקופת הצלבנים.

המשכנו לנווה אילן לביקור מרתק והצצה אל מאחורי הקלעים באולפני ערוץ 12 זכינו לרב שיח מרתק עם הכתבת ומגישת החדשות החיננית עדי זריפי שהקסימה את כולנו לא רק ביופייה אלא בחוכמתה ובידע הרב שלה.

משם נסענו לירושלים למוזיאון המוסיקה בנחלת שבעה היפהפייה. המקום מדהים ביפיו ועתיר בחדרים המעוצבים בהתאם לגלויות השונות, עם כלי נגינה שונים. למדנו על כלי הנגינה

וקיבלנו שיעור מרגש על אחדות עם ישראל ומקורותינו בגלויות השונות מתוך המוסיקה ששמרה עלינו גם בשעות הקשות של הפוגרומים. חלק מאיתנו שמעו את המוסיקה והצטרפו לשירים מבית אבא ולנגינה בכלים השונים.

לאחר מנוחה קצרה, המשכנו למושב שואבה, נפגשנו עם הפסל המוכשר מיכאל כץ, סיירנו בין יצירותיו המרהיבות המקיפות את ביתו ושמענו על הסיפורים והרעיונות שמאחוריהן.

הפתעה המרגשת לסיום, הייתה של המדריכה שלנו שרון שלקחה אותנו בדרכינו חזרה לביקור בהתנחלות מבוא חורון. במקום קיים שחזור של בית הכנסת המפואר מהולנד שנהרס בשואה כולל ארון הקודש הייחודי וסיפור הצלתו המצמרר. בית הכנסת שוכן בסמוך להוסטל מדהים המעניק שירות לאנשים בעלי צרכים מיוחדים בעיקר מהמגזר הדתי חרדי. נקודת אור של חסד ואמונה

תודות מכל הלב לנשיאה האהובה שלנו שושי ולשמעון ורותי טסל היקרים שתכננו הפיקו ועמלו על תכנית הטיול ועל ארוחת הבוקר הנהדרת. תודה מיוחדת לדבורית ויוסי עברון חברינו שארגנו באמצעות בנם רועי את הסיור באולפני ערוץ 12. תודה לכל מי שסייע תמך והפך את היום הזה לבלתי נשכח.

חשוב לציין שהארגון של הסיור היה מופתי.

דובר יוסי רוזנברג

סדק בחומה / ענת קורן

החומה עֲטָתָה אוֹתִי
חֲשֵׁתִי בְטוֹחָהּ, כְּאֵלוֹ
סָבִיב גְעֵשׂוֹ הַיָּמִים
וְאָנִי עִם עֲצָמִי
לֹא נוֹגַעַת.

מִן הַסֵּדֶק הַבְּלִיחָה
קָרוּ תִקְוָה
לְנִשְׁימָה אֲרֻכָּה
לְחִבּוּק, לְאַהֲבָה.

החומה נִפְלָה.

28.5.2026

ביה"ס "תחכמוני" של המזרחי ברחובות

צבי תדמור

רעיון ההקמה של זרם חינוכי דתי-לאומי נולד עם ייסודה של תנועת "המזרחי" ב-1902 בוויילנה, ויושם ב-1905 ביפו, בתלמוד תורה "אחוה". הוא זוהה אידאולוגית עם מפלגות ציוניות דתיות, תנועת המזרחי והפועל המזרחי. בתי הספר של זרם המזרחי נקראו בשם "תחכמוני". על בית הספר הראשון שנשא שם זה כתב הרב קוק ב-1908 אל חברי המזרחי באירופה:

"בעיר הקודש יפו כבר נמצא בית ספר אחד, אשר מטרתו מתאימה לחפץ כבודם, והוא בית ספר 'תחכמוני' שחברו בו תורה וחכמה, והשלטת השפה העברית, בתור שפת לימודים, והוא נוסד כולו על פי חפץ שלומי אמוני ישראל, באופן שכל יראי ה' והחרדים את דברו יוכלו למצוא בו חפץ, והכל יכנס תחת שם בית ספר 'מזרחי'".

זרם המזרחי דגל בחינוך דתי אורתודוקסי בשילוב ציונות ומודרניזם. שאיפתו הייתה הקניית חינוך לאומי-דתי. בניגוד לנהוג בבתי הספר החרדיים וב"חדר" לימדו בבתי הספר של המזרחי גם מקצועות חול – מדעים, הומניים ושפות. בזרם המזרחי למדו רוב הדתיים ורבים מבני עדות המזרח. חלק מהדתיים בחרו לשלוח את ילדיהם ללמוד דווקא בבתי הספר של הזרם הכללי וזאת בשל הזדהות עם המסר הא-מפלגתי.

כאשר התמנה הרב שטיינמן כראש המועצה הדתית ברחובות ב-1941, חודש הלימוד בתלמוד תורה, אחרי הפסקה של כמה שנים, שהיה בעבר תחת הנהגתה של "אגודת ישראל" (שזוהתה עם המפלגות החרדיות הלא ציוניות וקיבלה הכרה רשמית רק ב-1948) והתקיים בתמיכת זקני רחובות הדתיים, ועבר לחסותה של מפלגת "הפועל המזרחי".

בספטמבר 1944 פרץ סכסוך בין "המזרחי" לבין ההורים ואנשי "אגודת ישראל" על רקע החלטת "המזרחי" לאפשר לבנות ללמוד יחד עם הבנים "בתלמוד תורה". הורים ל-62 תלמידים שרצו חינוך דתי קיצוני יצאו במחאה ונקטו בדרך אלימה, פרצו תגרות ידיים, דלתות ביה"ס נפרצו והמשטרה נאלצה להתערב.

משא ומתן בין הניצים לא נשא פרי. ההורים של כ-100 תלמידים מתוך 170 תלמידים שלמדו בת"ת החליטו לנהל את תלמוד תורה בעצמם. הם הודיעו על רצונם להמשיך להתנהל ברוח דתי ולאומי בתוך רשת החינוך של כנסת ישראל. אנשי "אגודת ישראל" השתלטו בכוח על בניין הת"ת ברחוב בנימין, ו"המזרחי" פתחו ת"ת משלהם.

בתחילה שכן המוסד של המזרחי בבית "הפועל המזרחי" ברחובות, ובפורים 1946 עבר לבניין חדש, בשכונת לביה"ס התיכון המאוחד ברחוב מנוחה ונחלה. בסוף השנה עבר ביה"ס תחכמוני לרשות המועצה המקומית, דבר שעזר להתפתחותו. מנהל ביה"ס היה הרב אליהו חניאל. בבית הספר שמו דגש על התלמוד וכל לימודי הקודש, בנוסף למקצועות הלימוד הרגילים. גם לימוד החקלאות תפס מקום נכבד בתוכנית הלימודים.

באותה תקופה תמך הרב קוק באופן מסווג בבית ספר "תחכמוני" ששילב בין לימודי קודש ("לחינוך האדם להיות ישר וטוב") ולימודי חול ("למלחמת החיים"), בשל התפיסה שיש לקדש את החומר במיוחד בארץ ישראל, דבר שעורר התנגדות מצד חלקם של רבני ירושלים.

באוגוסט 1945 הונחה אבן הפינה לבניין בית הספר [תחכמוני] של המזרחי, על במה מכוסה אפריון ירק התנופפו דגלי ציון וליד שולחן הנשיאים ישב הרב הרצוג רבה הראשי של ארץ ישראל, באי כוח הנהלת הוועד הלאומי, המרכז העולמי המזרחי, נשיא המועצה, כמה מנכבדי

הציבור ובתוכם ר' השל פרבשטיין ממנהיגי "המזרחי", אשר תרם מגרש בן תשעה דונם, שהיה בבעלותו מאז 1913, להקמת הבניין של בית הספר "תחמוני" ברחובות.

בדברי הפתיחה הזכירו את תקופת בניה הראשונים של רחובות שהייתה "תורה ועבודה" וצוין בסיפוק ההמשך הנאה שמוצא ביטויו בהקמת חינוך לדור הנאמן לאותם ערכים. נשלחה ברכה חמה לנשיא המזרחי שמפאת מחלתו נעדר מהחגיגה והובעה הערכה למסירותו הרבה למפעל. ברכה ראשונה הביא ראש המועצה של רחובות ששמח על אושרו, כי זכה לראות בהקמת בית הספר הדתי עממי על מגרשו של אחד מאלה [השל פרבשטיין] שתקעו יתד ברחובות לפני עשרות שנים ואוהל למוסד שיהיה לתפארה לשנים עשר אלף תושביה של רחובות.

בנאום הברכה של הרב אוסטרובסקי צוינה חשיבותו המיוחדת של המאורע העולמי של המזרחי ועל כך שהיהדות החרדית מהווה 60% ורק 10% מהילדים מקבלים חינוך דתי. הרב הסביר, כי ההורים אינם עושים חשבון נפש ואינם נאמנים לדרכם הם ולדרך אבותיהם. רבה הישיש של רחובות קבל מרה על העדרם של ילדי המקום מהתפילה בבית הכנסת ושכל עניינם בברכה בה הם מבליים רוב שעות היום בפולחן השחייה.

בשקיעת החמה תמו הנאומים והונחה מגילת יסוד. ראש למצווה נקרא הרב הראשי, ואחריו הרב שטיינמאן, פרבשטיין, אוסטרובסקי, והרב קרומר, נכבדי רחובות, והוזמנו שני ישישים בני 92, מר נתן בלוך וגברת פייגה זלצר מוותיקי המושבה. בשירת התקווה נסתיימה החגיגה.

ב-4 באפריל 1946 חנכו את בית הספר תחמוני בראש הגבעה, בשכנות לתיכון הכללי (כיום תיכון רחובות ע"ש עמוס דה שליט). היה זה מבנה יפה, עם מדרגות וקשתות. בית הספר התפתח ונוספו לתוכנית הלימודים המקובלת גם לימודי חקלאות ואמנויות.

ב"ה"ס תחמוני על מגרשו של יהושע השל פרבשטיין, כיום הבניין נמצא בקריית החינוך ע"ש עמוס דה שליט. צייר מיכאל זלטקין

יהושע השל פרבשטיין*

צבי תדמור

יהושע השל פרבשטיין נולד בוורשה 1870 לאביו שמואל זאב, סוחר מצליח וכן תורה מיוחס, ולגינדל אימו מבית אשכנזי. בצעירותו קיבל חינוך תורני וכללי, סיים את האקדמיה למסחר בוורשה, בה רכש הבנה בבנקאות וכלכלה לצד ידע עשיר במחשבת ישראל.

בצעירותו נתפס לרעיון חובת ציון וכסטודנט ארגן חוג דורשי ציון באקדמיה. לאחר סיום לימודיו חבר לאנשי הציונות הדתית ותמך ברעיונם. השתתף בקונגרס הציוני הראשון בבאזל. בקונגרס יזם דיון בדבר יחסה של התנועה הציונית לדת. דיון שגרר את תשובתו של בנימין זאב הרצל שהבהיר כי הציונות לא תפגע בהכרה הדתית של שום מגזר ביהדות.

לאחר הקונגרס, מצא את מקומו בין ראשוני המתארגנים לייסוד תנועת המזרחי והשתתף בוועידה העולמית הראשונה של המזרחי בראשית המאה ה-20. היה חבר הנשיאות בשתיים מוועידות ההמשך. בעקבות הקונגרס הציוני העשירי שהתקיים בבאזל ב-1911 ונסוב סביב ההחלטה לעסוק בנושאי תרבות, עמדה שהייתה מנוגדת למזרחי והביאה למתיחות רבה עם הצירים הדתיים, והובילה חלקים מהמזרחי לפרוש מהתנועה הציונית. פרבשטיין פעל בכל המאמצים למנוע את הפרישה כשהוא טוען: "כשם שאי אפשר לאדם לצאת מתוך משפחתו כך אי אפשר לציוני לצאת מתוך ההסתדרות הציונית".

ב-1910 רכש פרבשטיין נחלה ברחובות, באמצעות בא כוחו יהושע גולדפרב וב-1913 הגיע לארץ ישראל, ביקר בירושלים ובא לרחובות ורכש מגרש בן תשעה דונם ברחוב מנוחה ונחלה, צפונית למגרשו של אלעזר סלוצקין. יתכן שחשב אז לעלות לארץ ישראל ולהתיישב ברחובות.

ב-1945 הוא תרם את המגרש להקמת בית הספר "תחכמוני" של תנועת המזרחי.

עיסוקיו של פרבשטיין היו בענייני כלכלה וכספים, אך חלק נכבד מעבודתו הקדיש לעבודה ציבורית. בשנים 1908–1918 היה נשיא ההסתדרות הציונית בפולין. עם כיבוש ורשה בידי הגרמנים ב-1916 נבחר לעיריית ורשה ושימש בתפקיד זה עשר שנים. בשליחות העירייה נסע לשווייץ ולדנמרק כדי להסדיר אספקת מזון לבתי חולים. תודות לקשריו עם אישים מחוץ לפולין הצליח במשימתו. היה פעיל לטובת רבבות הפליטים היהודים שביקשו מקלט בוורשה. עמד בראש ועד העזרה לנפגעי המלחמה וניהל את חלוקת הסיוע מטעם הג'וינט ואף יזם הקמת ועדים שכאלו בערים אחרות.

לאחר המלחמה כשההסתדרות הציונית בפולין קיבלה אישור לפעול בגלוי התייצב בראשה, אך בהמשך פרש מתפקידו והתרכז בהנהגת המזרחי. ב-1918 נבחר לנשיא המרכז של המזרחי בפולין וב-1921 נבחר למרכז העולמי של המזרחי.

עסקנותו הלכה ודחקה את עיסוקיו הפרטים. שנים מספר שימש יו"ר אגודת הסוחרים היהודיים בפולין. בשנת 1919 נבחר לסיים [פרלמנט] ולסנאט הפולני הראשון ולחם בו נמרצות לזכויות היהודים ונגד קיפוחם בחיים הכלכליים. שנה לאחר מכן נבחר לוועד הפועל הציוני הגדול שבו שימש כסגן נשיא. בשנים 1922–1923 היה חבר הדירקטוריון של קק"ל. משנת 1927 כיהן כנשיא קרן היסוד בפולין עד לעלייתו לארץ ישראל. היה ממייסדי מוסדות המזרחי בפולין ואף נמנה עם מייסדי בית המדרש לרבנים "תחכמוני" בוורשה ואף שימש נשיא הנהלתו.

ב-1931 נבחר כנציג המזרחי בהנהלת הסוכנות ועלה לארץ ישראל עם משפחתו. שנתיים עמד בראש המחלקה למסחר ותעשייה של הסוכנות, יזם תנועת תיירים בעלי הון מפולין לארץ, במגמה לעלותם בהמשך ואף השיג הקלות מהממשלה הפולנית. הוא תפס מקום גדול וחשוב ביישוב. היה חבר הנהלת הסוכנות, חבר המרכז העולמי המזרחי, נשיא בנק מזרחי ונשיא הקהילה בירושלים.

ב-1933 פנה אליו עבדאללה הראשון, מלך ירדן באמצעות שליח מיוחד והציע להחכיר לו שטח אדמה גדול בעבר הירדן המזרחי עבור התיישבות יהודית. פרבשטיין ועמיתו מהנהלת הסוכנות עמנואל ניומאן נפגשו עם האמיר למשא ומתן ואף חתמו על הסכם שבו נאמר כי הקרקע להתיישבות נועדה "לפועלים יהודים". אך בסופו של דבר העניין לא יצא לפועל, בשל התנגדות מבית ומחוץ. ב-1933 עזב את הנהלת המזרחי וסייע לפיתוחו של בנק המזרחי ואף הוצב בראש הנהלתו. גם עשה לביסוס הכספי וקידומו של בית החולים "ביקור חולים" בירושלים שבו היה חבר הנהלה ויו"ר עד 1945. בהגיעו לגיל שבעים וחמש נבחר לנשיא הכבוד של קהילת ירושלים לשארית חייו.

כשהגיעו השמועות על השואה והשמדת יהודי אירופה חרב עליו עולמו. במצב גופני רעוע טס לפולין לראות את החורבן ולעודד את השרידים. נפטר ב-1948 ונטמן בירושלים.

*מתוך ויקיפדיה, תדהר חלוצי היישוב ובוניו, הארכיון לתולדות רחובות.

הרב אברהם פרינס המנהל המיתולוגי של ביה"ס תחכמוני

צבי תדמור

אברהם פרינס נולד ב-1912 באמסטרדם שבה סיים את חוק לימודיו בבית המדרש לרבנים ואח"כ השתלם באוניברסיטה המקומית. הוא שימש רב קהילה ורב ראשי לכמה מחוזות בהולנד. בימי הנאצים הסתתר בדירת מסתור ומשם שלח אגרות עידוד ליהודים שיתחזקו באמונתם. לאחר השחרור טיפל במסירות ביהודים שחזרו ממחנות הריכוז וממקומות מסתור שונים. לקח חלק בארגון הקהילות מחדש ומונה על ידם לרב האחראי על חינוך הנוער היהודי במדינה. בתור נואם רב כשרונות הצליח לשמור על הנוער היהודי מסכנת התבוללות והוא נודע בפעילותו להחזרת ילדים רבים שהיו בתקופת המלחמה אצל משפחות גויות.

באוגוסט 1952 עלה הרב פרינס ארצה יחד עם רעייתו וחמשת ילדיהם. בארץ חתה לו משרה של מנהל בית ספר "תחכמוני" ובשדה התעופה בלוד קבלו את פניו חברי ועד ההורים מרחובות ורבים מידידי מיוצאי הולנד וקרובי משפחתו.

מסיבה רבת רושם עם הרבה ברכות נערכה לכבודו בבית ספר "תחכמוני". הרב נשא נאום נרגש על ייעוד החינוך הדתי ותפקידי הנוער בתחיית העם ומדינה.

שיטת הלימוד בה נקט היה דגש על הלימוד הלא פורמאלי: מסיבות, טיולים, תהלוכות, ארוחות משותפות, קריאה בתורה, הזמנת מרצים מהשורה הראשונה, והקמת מועצת תלמידים.

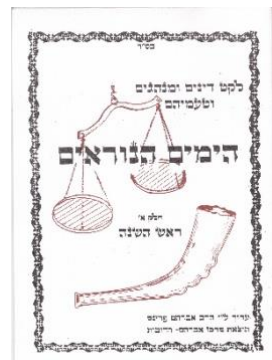
העיתון הראשון פרי יוזמתו יצא לאור ב-1953, ונקרא: **על"ו הגבעה**. שם מאד סמלי – כי בית הספר שכן למעלה על הגבעה, והשם – סמל למטרה אליה שואפים, לעלות. **על"ו** הוא ראשי תיבות **עתון למגדול ועד קטן**.

אחד הדברים הראשונים שעשה היה להתקין לוח מודעות במסדרון של "תחכמוני" ובו חוץ מההודעות הרגילות הוא תלה גזרי עיתונים עם אקטואליה, כדי לחשוף את התלמידים לחדשות ולהשכלה כללית. כשהוא ראה שתלשים את המודעות, הוא הזמין אצל נגר לוח מודעות עם דלתות זכוכית, שניתן לנעול. בבית הספר הייתה "מסעדה" בה אכלו בעיקר התלמידים שמצבם הכלכלי לא היה טוב. בבית הספר הם זכו לקבל ארוחה חמה ומזינה. תלמידים מכתות ה' – ח' "עבדו" במסעדה. העבודה כללה גם עריכת השולחנות, מלצרות, שטיפת הכלים, ניגובם וסידורם בארונות. המנהל הכניס אוירה חדשה לבית הספר, שהתבטאה בפעילות תרבותית וחברתית, ביחסי ציבור וכאמור לעיל, בפרסום עלון בית הספר שנתן ביטוי לאירועים שונים שהיו.

בשנת 1953 חל יום השנה הראשון לפטירתו של הנשיא הראשון חיים ויצמן. כל בתי הספר הזמנו לטקס והניחו זר על קברו בגן "הארמון". כיוון שביהדות לא נוהגים להניח זר אלא לומר תהלים, הכינו טקס מיוחד בו שותפו התלמידים באמירת תהלים: הילדים עמדו במרחק מה מעל הקבר כשכל אחד מהם מיצג את אחת משמו של הנשיא. לכבוד

יום העצמאות נערכה ארוחה חגיגית ברחבה שלפני בית הספר. התלמידים ישבו מסביב לשולחנות ארוכים וערוכים כשהמורים ביניהם. לקראת חג השבועות נהגו לערוך מסיבה מפוארת עם קריאה בתורה מתוך ספר תורה תימני. כמו כן ארגנו תהלוכה עם ספרי תורה ברחובה הראשי של רחובות. בחג החנוכה ופורים נערכו מסיבות תלמידי בית הספר באחד האולמות בעיר. כמו כן, נערכו טקסים ביום השואה ובעשרה בטבת. כמו כן, נערכו חידונים בתנ"ך, חידון רש"י על התורה, חידון דינים והלכות באולם "ויקס" במכון ויצמן ברחובות שהיו לשם דבר.

ביוזמתו של המנהל, שוכפלו חוברות לחגים בשם "לקט דינים ומנהגים וטעמיהם". הם נכתבו בשפה עכשווית מודרנית ובבהירות עם אזכור מנהגים של ספרדים תימנים ואשכנזים, הן

התאימו גם למי שלא בקי במצוות וגם למי שרוצה לשנן הלכות. החוברת הראשונה שיצאה לאור הייתה על חנוכה ואחריה ט"ו בשבט ופורים. החוברות היו לעזר למורים ולתלמידים להתכונן לחג. התלמידים נבחנו על החומר לפני החג, כדי שיגיעו לחג עם הידע המתאים. נערכו חידונים נושאי פרסים בטקסים מושקעים. אחרי צאתנו לגמלאות הוציא פרינס מהדורה חדשה של תשע חוברות: חנוכה, ט"ו בשבט, פורים, פסח, ספירת העומר, שבועות ראש השנה, יום הכפורים ואחרונה הייתה חוברת לחג הסוכות. כולן נכנסו לתוכנית הלימודים.

בתקופתו גדל מספר התלמידים ובמבנה בן הקומה אחת של ביה"ס "תחכמוני", לא היו מספיק חדרי כיתות לכולם לכן, למדו בשתי משמרות. ב-1954 נבנתה קומה נוספת והבעיה באה על פתרונה. באותם ימים למדו בבתי הספר היסודיים בארץ עד כיתה ח'.

עברו כמה שנים מספר התלמידים הלך וגדל ונולד הצורך בבניית בניין נוסף, להכיל את תלמידי בית הספר היסודי תחכמוני ותלמידי בית הספר התיכון הדתי.

יזמה, ראויה לציון של המנהל הרב פרינס, הייתה הקמת בית כנסת לנוער, בתחילה בצריף של תנועת "בני עקיבא" ברחוב עזרא ואחר כך במגרש סמוך לבית הספר ברחוב מנוחה ונחלה 64. התפילות בלילות שבת ובשבת בבקר התנהלו רק על ידי הילדים ובהשתתפותם. התלמידים היו חזנים והגדולים שהיו בתיכון קראו בתורה. אחרי התפילה היה קידוש. הבת של

המנהל סיפרה, כי נהגה לעבור עם מגש בידה ובו כוסיות קטנות עם יין וביסקוויטים. אביה אהב לצ'פר ומדי פעם הפתיע, אחרי התפילה, ילדים שהתמידו שבוע אחרי שבוע לבוא לתפלה קיבלו במתנה חומש עם הקדשה. אחד מידידיו של המנהל בהולנד, שאיתם נשאר בקשר הדוק כל השנים, תרם פרוכת לארון הקדש וגם רהוט נאה (ספסלים יפים ושולחנות).

בעלון הבא, אשלים קבוצת כתבות הנוגעות לבית הספר התיכון הדתי ועל הנסיבות המפתיעות שהביאו להקמתו. התיכון הדתי, נפתח לראשונה בשנת 1952. בין השנים 1952 – 1958 ניהל פרינס את שני בתי הספר במקביל. ב-1958 הוא החליט להתמסר אך ורק לניהול התיכון, שצמח וגדל.

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

רחובות, יוני 2026

נטראה בעלון הבא

תם ולא נשלם